

Atatürk'e ait bir hatıra:

## 1928 SENESİNDE ATATÜRK'ÜN ANKARA BAHÇELER MÜDÜRLÜĞÜ SERASINA GELİP ÇİÇEK ALMASI

FAZIL DALAY

1927 yılında Ziraat Okulu'ndan mezun olmuş, aylık 75 lira ücretle Ankara (Şehremaneti) Belediye Bahçeler Müdürlüğü fidanlık memurluğuna tayin edilmiştim. O zamana göre 75 lira iyi bir paraydı. Ayda 40-50 lirayla çalışan memurlar vardı. Devlet fakirdi, memurlarına fazla para veremiyordu. O yıllarda Türk parası çok kıymetliydi. Bir Amerikan doları şimdi olduğu gibi 800 lira değil 80 kuruştur. Devlet bütçesi 1927 yılında 113 milyon liraydı. Şimdi devlet bütçesi milyarları geçerek 1987 yılında 10 trilyon lirayı aştı.

1927 yılında Cumhuriyet devrinin ilk nüfus sayımı yapılmıştı. Ankara'nın nüfusu 74,000 idi. Ufak bakımsız bir Anadolu şehri olan Ankara başkent olduktan sonra imar edilmeye başlanmıştı. Ben 1927 de Ankara'ya geldiğim zaman Tren istasyonundan şehre giden yolun iki tarafı bataklıktı. Her tarafını yabancı otlar ve sazlar kaplamıştı. Bu bataklığın ilerisi çorak bir arazi ve mezarlıktı. Bu yerin ortasında iki katlı kuleli modern, belediyeye ait Bahçeler Müdürlüğü binası yeni yapılmıştı. (Şimdi park ve gölün bulunduğu yer) Bu binanın alt katı büro olarak kullanılıyordu. Üst katında Park ve Bahçeler Müdürü merhum Salih (Bititci) ile ben oturuyordum. İkametimize tahsis edilen dört odalı, salon ve banyolu olan kata hiçbir kira da ödemiyoorduk. Ev hususunda çok şanslıydık. Çünkü o dönemde İstanbul'dan ve bazı illerden işsiz kalan insanlar iş bulmak ümidiyle Başkente akın etmişlerdi. Bazı Ankara'da çalışmak mecburiyetinde kalan bekâr arkadaşlarımız Ankara'nın eski mahallelerindeki susuz, elektriksiz, banyosuz ve gayrisihhî kerpiç evlerinde bir odaya 3-4 kişi sığınmak mecburiyetinde kalmışlardı.

Bahçeler Müdürü Salih beyle ben yukarda sözü geçen bataklığı kanallar açarak kurutmağa çalışıyor ve burada bir park yapmakla uğraşıyorduk. Aynı zamanda Cebeci'de parkın ve yolların ağaç ihtiyacını karşılamak için bir fidanlık kurulmuştu. Ben daha çok fidanlık işlerine bakıyordum.

Parkın ve Ankara'nın çiçek ihtiyacını karşılamak üzere çiçek yetiştirmek için bir seraya ihtiyaç vardı. İstanbul'da Ortaköy'de çiçekçilik yapan Vasil isminde bir Rumun bahçesinde bulunan sera Ankara Belediyesi tarafından satın alınarak yerinden sökülüp Ankara'ya nakledilmiş ve Bahçeler Müdürlüğü'nün binası yakınına aynen kurulmuştu. Serada çalışmak ve çiçek yetiştirmek için mütehasıs bir bahçivana ihtiyaç vardı. Ankara'da böyle bir bahçivan bulmak imkânsızdı. Bahçeler Müdürü Salih bey İstanbul'a giderek sera çiçekçiliğinden anlayan bir mütehasıs Türk bahçivan aramış, fakat bulamamıştı. Ancak bilgili ve sera işinden anlayan bir Rum bahçivan bulabilmişti. Fakat şöyle bir mesele vardı: "Anadolu'daki Rum'ların hepsi mübadeleye tabi tutularak Yunanistana gönderilmişti. Yalnız İstanbul'daki Rum'lar kalmıştı. Onların da Anadolu şehirlerine gidip çalışmaları yasaklanmıştı. "Fakat buna da bir çare bulundu. Vekiller Heyetinden bir karar çıkarılarak Rum bahçivanın Ankara'ya gelerek Bahçeler Müdürlüğü serasında çalışmasına müsaade edildi. Bu suretle Rum bahçivan Ankara'ya getirilerek serada çalışmağa başladı. Kısa zamanda serada çeşitli ve nadide çiçekler yetiştirilmeye muvaffak olundu.

Mevsim kıştı, bir pazar günü akşamı içi kaloriferle ısıtılan seranın ortasında bulunan küçük havuzun başında Bahçeler Müdürü Salih beyle beraber oturuyordum.

Bir ara sera kapısının önünde otomobil sesi duyuldu ve arkasından seranın kapısı ansızın açıldı. Başlarımız bir anda merakla kapıya çevrildi. Bir de baktık, Cumhurbaşkanı Gazi Mustafa Kemal Paşa arkasında yaveriyle seraya girmiyor mu; müthiş bir heyecana kapılarak telaşlandık.

Hemen yerimizden fırlayarak Gazi Mustafa Kemal Paşaya doğru sevinçle koştuk, onu sevgi ve saygı ile karşılayarak elinden öptük. Gazi Mustafa Kemal Paşa bizim kim olduğumuzu ve hangi okuldan çıktığımızı sordu. Evvelâ Salih bey Bahçeler Müdürü olduğunu, Bursa Ziraat Okulu'ndan mezun olduktan sonra İtalya'ya gidip bahçe mimarlığı ve çiçekçilik tahsil ettiğini ve bu hususta bir de kitap yazdığını söyledi. Sıra bana gelince ben de İstanbul Beykoz'da Ziraat Okulunda okuduğumu ve bu okulun seralarında çiçekçilik öğrendiğimi ve sonra bu okulun lağvı üzerine Edirne Ziraat Okulu'na gönderildiğimi ve son sınıfı bu okulda okuyarak 1927 de diploma aldığımı ve şimdi burada fidanlık memuru olarak çalıştığımı anlattım.

Gazi Mustafa Kemal Paşa kendisini bir gölge gibi takibeden yaveriyle serayı gezmeye başladı. Salih bey ve ben Gazi Mustafa Kemal Paşanın

arkasından gidiyorduk. Gazi çiçekleri inceliyor, bize bazı çiçekler hakkında sualler soruyordu. Bizde kendisine lâzım gelen izahatı veriyor fakat imtihan ediliyormuş gibi bir pot kırmaktan çok korkuyorduk.

Gazi Mustafa Kemal Paşa serayı gezerken beğendiği sekiz saksı çiçeği bize göstererek: “Bunları yarın köşke gönderiniz ve siz de beraber geliniz” dedi.

Salih bey: “Emredersiniz Paşam, hava soğuk çiçeklerin nakil esnasında üşüyüp bozulmamaları için yarın güzelce ambalaj yapar, Fazıl beyle beraber vasıtamıza koyup getiririz” dedi.

Gazi Mustafa Kemal Paşa tarafından beğenilmek kolay iş değildi. Bizi köşke çağırdığına göre bizden herhalde memnun kalmıştı. Gazi Mustafa Kemal Paşa ince zevk sahibiydi. İstanbul’dan getirttiğimiz Arokarya, Cycas ve Phylodendron gibi kıymetli, güzel salon çiçeklerini seçmesini bilmişti.

Mustafa Kemal Paşa serada çok kalmadı. Gitmek üzere otomobile binerken Salih beyle ben kendisini hürmetle teşyi ettik. Paşanın otomobilinin arkasında bir otomobil daha vardı ve Paşanın otomobilini takip etti. Bu otomobilde Paşanın muhafızları bulunuyordu.

Ertesi günü çiçekleri itinalı şekilde ambalaj yaptık, Bahçeler Müdürlüğü’nün emrine verilmiş olan kamyonu yerleştirdikten sonra Salih bey ve ben kamyon şoförünün yanına oturduk ve Çankaya’ya doğru yola koyulduk. Gazi Mustafa Kemal Paşayı tekrar göreceğimiz için seviniyorduk.

Yolda Salih beyle, vatani kurtaran ve bir dâhi olan Gazi Mustafa Kemal Paşadan götürdüğümüz çiçeklerin parasını almayı kendimize yakıştıramıyor ve bu çiçekler size Bahçeler Müdürlüğü’nün bir hediyesi olsun diyelim diye konuşuyorduk. Sonra yine düşünüyor ya Paşa bize siz milletin parasıyla yetişen devlete ait çiçekleri hangi salâhiyetle hediye edersiniz diye bize kızarsa ne yaparız diyor, bir karara varamıyorduk.

Köşkün bahçesine girmeden evvel güvenlik kontrolünden geçtik. Hüviyetlerimize bakıp kim olduğumuzu ve niçin geldiğimizi anladıktan sonra girmemize müsaade edildi. Köşkün önüne geldik, birgün evvel, Gazi Mustafa Kemal Paşa ile beraber seraya gelen yaver köşkten çıktı, bize: “Biraz bekleyin, Paşa hazretlerine geldiğinizi haber vereyim” dedi. Yaver biraz sonra geldi. Paşa Hazretleri, “Çiçekleri aşağı salona aldırın, gelen memurlar bizim bahçıvanla beraber salona gelsinler” demiş.

Yaver, müstahdemlere kamyondaki çiçekleri taşıttı. Sonra bize dönerek: “Haydi beyler, Paşa hazretleri sizi salonda bekliyor. Köşkün bahçivani da sizinle gelecek” dedi. Önde yaver arkada Salih beyle ben ve köşkün bahçivani, Gazi Mustafa Kemal Paşanın huzuruna çıktık. Hürmetle eğilerek selâm verdik. Paşa hazretleri bize: “Bu çiçeklerin sağlıklı yaşamaları ve bozulmamaları için nerelere koyulması icabediyorsa oraya yerleştiriniz. Bizim bahçivana da nasıl bakılacaklarını anlatınız” dedi.

Salih beyle ben, bahçivanın yardımı ile çiçek saksılarını Paşa hazretlerinin de fikirlerini alarak en uygun bulduğumuz yerlere yerleştirdik. Köşkün bahçivanına da cinslerine göre bu çiçeklere nasıl bakılacağını anlattık. Bu iş bittikten sonra Gazi Mustafa Kemal Paşa bize: Çiçeklerin fiyatı ne kadardır? “diye sordu. Gelirken yolda Salih beyle konuştuğumuz hediye etmek fikrini korkumuzdan söyleyemedik ve yanımızda getirdiğimiz bir liste vardı, bu listede çiçeklerin cins ve fiyatları yazılıydı. Salih bey bu listeyi Paşa hazretlerine takdim etti. Paşa Hazretleri listeyi tetkik ettikten sonra yanında duran yaverine uzatarak çiçek paralarının ödenmesini emretti. Yaver, “Peki Paşa Hazretleri” diyerek salondan çıktı, biraz sonra tekrar gelerek Salih beye çiçeklerin parasını ödedi ve “yarın faturasını gönderirsiniz” dedi. Paşa Hazretlerinin yanından ayrılmak için kendisinden müsaade istedik. Paşa Hazretleri ayrılmamıza müsaade buyurdu. Elinden öptük ve yanından ayrıldık. Yaver bizi köşkün kapısına kadar geçirdi ve ellerimizden sıktı.

Bahçede bizi bekleyen küçük kamyonumuza bindik ve Bahçeler Müdürlüğüne geldik.

Ertesi gün Salih bey çiçek paralarını muhasebeye yatırdı. Fatura, Gazi Mustafa Kemal Paşa adına kesildi ve muhasebecimiz İzzet beyle Yaver Rusuhi Beye verilmek üzere Çankaya köşküne gönderildi.